

خیام

ابوالفتح عمر بن خیام نیشابوری ملقب به حجه‌الْحَق، فیلسوف، ریاضی‌دان، منجم، طبیب، شاعر و نویسنده معاصر سلطان ملک‌شاه سلجوقی بود. خیام در نیشابور ولادت یافت ولی تاریخ ولادت وی نامعلوم است. او در این شهر علوم گوناگون را فرا گرفت و در همین شهر نیز وفات یافت. آرامگاه وی در نیشابور است. شهرت خیام در دوره وی به حکمت و طب و نجوم و ریاضیات بود و امور رصد ملک‌شاه را نیز به عهده داشت؛ اما عمده شهرت او به جهت رباعیاتش است که آوازه جهانی دارد و به بیشتر زبانهای دنیا ترجمه شده است. اهمیت خیام به حدی است که هیچ شاعر رباعی‌سرایی به اندازه او از عنایت و توجه پژوهشگران غربی و شرقی برخوردار نشده است. معروف‌ترین ترجمه رباعیات او ترجمه‌ای به زبان انگلیسی است که توسط شاعر انگلیسی فتیزجرالد در سال ۱۸۵۹ منتشر گردیده است.

از جمله رفتگان این راه دراز باز آمده‌ای کو که به ما گوید راز؟

در میان شاعران فارسی‌زبان هیچ‌کس شهرت جهانگیر عمرخیام نیشابوری را ندارد و این همه شهرت و حسن قبول شعر خیام نه تنها به علت ترجمه زیبا و شاعرانه فتیزجرالد شاعر انگلیسی، بلکه به خاطر اندیشه‌های ژرف و لطف بیان شاعر است. در رباعیهای خیام نخستین چیزی که جلب نظر می‌کند ژرفای اندیشه